

4. pôstna nedeľa

Jozue 5, 9a, 10–12
Žalm 34, 2–3, 4–5, 6–7
2 Korinťanom 5,17–21
Lukáš 15, 1–3, 11–32



Štvrtá pôstna nedeľa je známa ako „Nedeľa Laetare“ podľa latinského úvodu omše, Laetare Jerusalem, „Raduj sa, Jeruzalem“ (Iz 66, 10). Tento stred pôstu je tradične tak trochu slávnostnou nedeľou a má povzbudiť veriacich, aby videli „svetlo na konci tunela“, pretože viac ako polovica Pôstneho obdobia a umŕtvovania je za nami. Povoľuje sa používanie slávnostných ružových rúch. Mnohí katolíci v tento deň poľavujú v pôstnych sebazáporoch, aby sa pripravili na „záverečný ťah“ na Veľký týždeň a Trojdnie.

Všetky čítania je možné spojiť s myšlienkou „nového stvorenia“, ku ktorému nás Boh pozýva.

Čítanie z knihy Jozue / Joz 5, 9a. 10–12

Pán povedal Jozuemu: „Dnes som z vás odstránil egyptskú potupu.“

Synovia Izraela sa utáborili v Galgale a štrnásteho dňa mesiaca navečer slávil na jerišských stepiach Veľkú noc.

Od nasledujúceho dňa jedli z úrody zeme nekvasený chlieb a pražené zrno; práve v ten istý deň.

Na druhý deň, ako jedli z úrody zeme, prestala manna a synovia Izraela už tento pokrm nepožívali, ale toho roku jedli z úrody kanaánskej krajiny.

Prvé čítania počas Pôstu sú vybrané predovšetkým nato, aby nám stručne zhrnuli príbeh Božieho ľudu Izraela (t. j. dejiny spásy), a nie primárne preto, aby boli v súlade s čítaním Evanjelia. V prvú pôstnu nedeľu to bola história Izraela od Abraháma k dobytíu krajiny. Druhá nedeľa opisovala zmluvu s Abrahámom v Genezis 15 (Abraháмова zmluva) a minulý týždeň sme uvažovali o tom, ako Boh povolal Mojžiša, ktorý viedol ľud z Egypta (Mojžišova zmluva). Čítanie na túto nedeľu nám pripomína službu Jozueho, ktorý nastúpil po Mojžišovi a úspešne priviedol Izraelitov do krajiny Kanaán.

Obvykle je užitočné čítať pasáž v kontexte. Bezprostredne predchádzajúca časť hovorí o tom, ako Jozue obrezal ľud Izraela, keď vošli do Kanaánu, pretože Mojžiš zanedbal obriezku generácie, ktorá vyrástla počas štyridsaťročnej cesty púšťou. Boh práve ako odpoveď na spoločnú obriezku hovorí: „Dnes som z vás sňal potupu Egypta“.

Mojžišovo zlyhanie pri obrezaní pokolenia na púšti je znakom alebo symbolom Mojžišovho všeobecného zlyhania pri plnení Božej vôle pre ľud Izraela. Mojžiš nedokázal priviesť ľudí do zaslúbenej zeme ani ich na akýkoľvek dlhý čas prinútiť poslúchať Boha. Jeho neschopnosť vo veci obriezky je symbolom jeho širšieho zlyhania a tým aj zlyhania zmluvy, ktorej prostredníkom bol.

„Joshua“ (po slovensky Jozue, pozn. prekl.) je anglická forma hebrejského mena Y'shua, čo znamená „spása“, a ktoré v gréčtine znie ako „Ježiš“. Jozue je skvelým predobrazom budúceho „Jozueho“, Ježiša Krista.

Jozue uspel v oblastiach, kde Mojžiš zlyhal. Mojžiš neprivedol ľudí do zaslúbenej zeme, ale Jozue to robí. Mojžiš nedokázal prinútiť ľudí, aby poslúchali Boha, ale Jozue áno. Mojžiš neobrezal ľud, ale Jozue áno. Vo všetkých týchto veciach je Jozue „typom“ alebo predobrazom Ježiša. Ježiš a nová zmluva, ktorú on prináša, uspeje vo všetkých smeroch, v ktorých Mojžiš a jeho stará zmluva nie. Mojžiš a stará zmluva nemôžu priviesť človeka do neba, ale Ježiš a jeho nová zmluva môžu (Hebr 8, 6–13). Mojžiš a jeho zmluva nedávajú moc poslúchať Boha, ale Ježiš a jeho zmluva áno (Rim 8, 2–4). Mojžišova zmluva nedokáže urobiť obriezku srdca, ale Ježiš obrezáva naše srdcia krstom (Rim 2, 25–29; Kol 2, 11).

V dnešnom prvom čítaní je krajina Kanaán symbolom a typom neba, nového života v Božej prítomnosti. Manna na púšti je predobrazom Eucharistie, chleba z neba, ktorý nás živí na ceste „púšťou“ nášho súčasného života. Eucharistia však nezostane navždy; keď vstúpime do Božej prítomnosti v budúcom živote, Eucharistia pomíne, lebo nás bude sýtiť priame videnie Boha. Tak v dnešnom čítaní vidíme, že manna prestáva, keď ľud zaujme slúbené dedičstvo a začne požívať ovocie samotnej zeme. Sviatosť sa pomíňa so skúsenosťou priamej skutočnosti. Bude to „úplne nový svet.“

Krajina Kanaán, do ktorej Jozue voviedol Izraelitov, bola pre nich „novým stvorením“ a symbolizuje „nové stvorenie“, ktoré už teraz prežívame skrze Ježiša Krista vierou a vďaka sviatostiam a v budúcom svete budeme prežívať priamo.

Responzóriový žalm / Ž 34, 2-3. 4-5. 6-7

**R.: Skúste a presvedčte sa, aký dobrý je Pán.
Pána chcem velebiť v každom čase, *
moje ústa budú ho vždy chváliť.
V Pánovi sa bude chváliť moja duša; *
nechže to počujú pokorní a nech sa tešia. R.
Velebte so mnou Pána *
a oslavujme jeho meno spoločne.
Hľadal som Pána a on ma vyslyšal *
a vyrhol ma zo všetkej hrôzy. R.
Na neho hľadte a budete žiarit' *
a tvár vám nescervenie hanbou.
Úbožiak zavola a Pán ho vyslyšal *
a vyslobodil ho zo všetkých tiesní. R.**

Toto je žalm Todah alebo žalm vdakyvzdania, skomponovaný na recitovanie počas sviatočnej obetnej hostiny vo svätyni, pri ktorej sa modliaci, jeho rodina a priatelia zišli, aby poďakovali (hebr. todah) za konkrétny akt vyslobodenia, ktorý Boh vykonal v živote toho, kto ho zvelebuje.

V kontexte tejto omše vyjadruje Žalm 34 vďačnosť ľudu Izraela, ktorý bol vyslobodený z otroctva v Egypte a teraz ochutnáva „ovocie krajiny“ Kanaán, teda má hmatateľnú skúsenosť „dobrotu Pána“, ktorý napĺňa sluby, dávno dané ich otcovi Abrahámovi.

Žalm vyjadruje aj naše emócie vďaka za to, že sme boli vyslobodení z otroctva hriechu a vstúpili do nového života v Kristovi, do „úplne nového sveta“, ako je zaslúbená zem pre Izrael. Ovocím tejto zeme je Eucharistia, skrze ktorú zakúšame „dobrotu Pána“, ktorý nás deň čo deň sprevádza svojou eucharistickou prítomnosťou.

Žalm tiež poukazuje na deň, kedy chuť a zrak bude jedným zmyslom a videnie Boha bude samo o sebe pokrmom života, ktorý má prísť.

Druhý list Korintanom / 2 Kor 5, 17-21

Bratia, kto je v Kristovi, je novým stvorením. Staré sa pomínulo a nastalo nové. Ale to všetko je od Boha, ktorý nás skrze Krista zmieril so sebou a zveril nám službu zmierenia. Veď v Kristovi Boh zmieril svet so sebou a nepočítal ľuďom ich hriechy. A nám odovzdal slovo zmierenia. Sme teda Kristovými vyslancami a akoby Boh napomínal skrze nás.

V Kristovom mene prosíme: Zmierte sa s Bohom! Toho, ktorý nepoznal hriech, za nás urobil hriechom, aby sme sa v ňom stali Božou spravodlivosťou.

Toto čítanie najpriamejšie vyjadruje tému „nového stvorenia“. Tí, ktorí prijali Krista, ktorí prijali krst a Ducha Svätého, sa ocitajú v novej realite a už teraz zakúšajú budúci život.

„Staré veci“ – putovanie v divočine - „sa pomínuli“; „prišli nové veci“ – hodovanie na „ovocí zeme.“

„Pominulo sa staré“ — žiť ako otrok hriechu, Satana a žiadostí nášho tela; „prišli nové veci“ - život poznačený zmierením, slobodným dávaním a slobodným prijímaním odpustenia.

Aspekt „nového stvorenia“, ktorý tu zdôrazňuje sv. Pavol, je zmierenie s Bohom, bohatým na milosrdenstvo. Táto téma zmierenia bude dominovať v čítaní evanjelia, v podobenstve o márnoträtom synovi. Je tu dôležité vidieť, že táto „služba zmierenia“ bola zverená apoštolom, takže to nie je len vec jednotlivca a Boha, ale je sprostredkovaná prostredníctvom „veľvyslancov“, ktorých poslal Boh. Konkrétnym vyjadrením tejto „služby zmierenia“ je vysluhovanie sviatostí v osobe tých, ktorí nastúpili do apoštolskej služby, biskupov a duchovenstva v spoločenstve s nimi. Vysluhovaním sviatostí, najmä krstu,

Eucharistie a spovede, pokračujú nástupcovia apoštolov v rozdávaní odpúšťajúcej milosti Božej.

Prakticky povedané, toto čítanie nás nabáda k veľkorysému pristupovaniu k sviatosti pokánia počas týchto posledných týždňov Pôstu.

Evanjelium podľa Lukáša / Lk 15, 1-3. 11-32

K Ježišovi sa približovali všetci mýtnici a hriešnici a počúvali ho. Farizeji a zákonníci šomrali: „Tento prijíma hriešnikov a jedáva s nimi.“

Preto im povedal toto podobenstvo: „Istý človek mal dvoch synov. Mladší z nich povedal otcovi: ‚Otec, daj mi časť majetku, ktorá mi patrí.‘ A on im rozdelil majetok. O niekoľko dní si mladší syn všetko zobral, odcestoval do ďalekého kraja a tam svoj majetok hýrivým životom premárnil.

Keď všetko premrhal, nastal v tej krajine veľký hlad a on začal trieť núdzu. Išiel teda a uchytil sa u istého obyvateľa tej krajiny a on ho poslal na svoje hospodárstvo svine pásť. I túžil nasýtiť sa aspoň strukmi, čo žrali svine, ale nik mu ich nedával.

Vstúpil teda do seba a povedal si: ‚Koľko nádenníkov u môjho otca má chleba nazvyš, a ja tu hyniem od hladu. Vstanem, pôjdem k svojmu otcovi a poviem mu: Otče, zhrešil som proti nebu i voči tebe. Už nie som hoden volať sa tvojím synom. Prijmi ma ako jedného zo svojich nádenníkov.‘ I vstal a šiel k svojmu otcovi.

Ešte bol ďaleko, keď ho zazrel jeho otec, a bolo mu ho ľúto. Pribehol k nemu, hodil sa mu okolo krku a vybozkával ho.

Syn mu povedal: ‚Otče, zhrešil som proti nebu i voči tebe. Už nie som hoden volať sa tvojím synom.‘

Ale otec povedal svojim sluhom: ‚Rýchlo prineste najlepšie šaty a oblečte ho! Dajte mu prsteň na ruku a obuv na nohy! Privedte vykŕmené teľa a zabite ho. Jedzme a veselo hodujme, lebo tento môj syn bol mŕtvy, a ožil, bol stratený, a našiel sa.‘ A začali hodovať.

Jeho starší syn bol práve na poli. Keď sa vracal a približoval sa k domu, počul hudbu a tanec. Zavolať si jedného zo sluhov a pýtal sa, čo sa deje. Ten mu povedal: ‚Prišiel tvoj brat a tvoj otec zabil vykŕmené teľa, lebo sa mu vrátil zdravý.‘

On sa však nahneval a nechcel vojsť. Vyšiel teda otec a začal ho prosiť.

Ale on odpovedal otcovi: ‚Už toľko rokov ti slúžim a nikdy som neprestúpil tvoj príkaz, a mne si nikdy nedal ani kozliatko, aby som sa zabavil so svojimi priateľmi. No keď prišiel tento tvoj syn, čo ti prehýril majetok s neviestkami, pre neho si zabil vykŕmené teľa.‘

On mu na to povedal: ‚Syn môj, ty si stále so mnou a všetko, čo ja mám, je tvoje. Ale patrilo sa hodovať a radovať sa, lebo tento tvoj brat bol mŕtvy, a ožil, bol stratený, a našiel sa.‘“

Počas Pôstu stále čítame Lukášovu "správu z ciest" (približne Lukáš 9–19), teda z obdobia Ježišovej služby, v ktorom sa „pevne...rozhodol ísť do Jeruzalema“ (Lukáš 9, 51) a cestuje na juh v ústrety svojmu umučeniu. Počas Pôstu sprevádzame Ježiša na tejto jeho ceste a medzitým počúvame jeho učenie.

Toto podobenstvo funguje na viacerých úrovniach. Na jednej úrovni je to podobenstvo o histórii izraelských kmeňov. "Mladší syn" predstavuje Severné kráľovstvo Izraela na čele s kmeňom Efraim, najmladšieho syna Jakuba (v skutočnosti vnuk), ktoré sa odklonilo od pravého uctievania Pána ešte v 1. Knihe kráľov 12 a Asýrčania ich rozohnali do všetkých kútov zeme. „Starší syn“ je Júda (najstarší patriarcha, ktorého otec Jakub neprekliat), hlava Južného kráľovstva, Júdska, ktoré bolo na prvý pohľad vernejšie Pánovi a stále žilo v judskej krajine, ktorá obklopuje Jeruzalem a Chrám („dom Otca“). Toto podobenstvo je prorocké: stratené severné kmene, „mladší syn“ Izraela, sa vráti k Otcovi, zatiaľ čo kmeň Júdov bude klásť odpor zo závidy a pýchy kvôli svojej vlastnej spravodlivosti.

Toto je dynamika, ktorá sa odohráva v Skutkoch apoštolov, pokračovaní Lukášovho evanjelia, v ktorej sa evanjelium stretáva s prijatím u Samaritánov (potomkovia severných kmeňov Izraela) a pohanov (medzi ktorými boli rozptýlené severské kmene), ale v Jeruzaleme a samotnej Judei sa dočká odporu.

Na ďalšej úrovni nám toto podobenstvo ukazuje dva spôsoby života: „nový svet“ alebo „nové stvorenie“ Otca (do ktorého vstupuje mladší syn) a „starý svet“/„staré stvorenie“ staršieho syna.

Starší syn funguje podľa mentality „oko za oko“ alebo „quid pro quo“ (niečo za niečo), zameranej na získanie materiálnej odmeny za sebastredné potešenie. Slúži svojmu otcovi, pretože za to jedného dňa očakáva výhody. Nepoháňa ho láska ani k otcovi, ani k bratovi. Keď sa mladší syn vráti, nie je „môj brat“, ale „tento tvoj syn“.

Otec na druhej strane pôsobí v úplne novom svete. Nevedie si účtovnú knihu so záznamami minulých správnych a nesprávnych skutkov, aby každý syn dostal presne taký trest alebo odmenu, ktorá mu patrí podľa jeho výkonu. Otcov postoj je poznačený láskou, slobodným zdieľaním a túžbou po rodinnom spoločenstve. Mladší syn ho uráža tým, že požaduje svoje dedičstvo, kým je otec stále nažive, čo je rovnako ako povedať: „Pre mňa by si bol lepší mŕtvy.“ Zahanbuje rodinné meno tým, že vedie roztopašný životný štýl a nakoniec upadne do chudoby a upadá, pracujúc pre pohanov (Židia nechovali ošipané), keď kŕmi nečisté zvieratá. Otec všetko toto z lásky prehliada a beží v ústrety synovi (čo je porušenie spoločenských zvyklostí) a takmer ho nenechá odrecitovať jeho vopred naplánovaný prejav, ale nariadi pripraviť hostinu.

Otec prejavuje lásku aj staršiemu synovi, vychádza z hostiny a „prosí“ ho, aby prišiel a podelil sa o jeho radosť. Tiež mu neodopiera štedrosť: „Syn môj, ...všetko čo ja mám, je tvoje.“ Mentálne ani materiálne neoddeľuje svoj majetok a majetok svojich synov. Sú rodina. Zdieľajú spoločný domov.

Žiť v Kristovom „novom stvorení“ znamená konať podľa Otcovej „logiky“ lásky, odpustenia a rodinného spoločenstva, a to v našom vzťahu k Bohu a vo vzťahoch s druhými, s tými, ktorí sa s nami snažia o zmierenie (mladší syn), a s tými, ktorí zmierenie nechcú (starší syn).

Pokiaľ k Bohu a k ostatným pristupujeme podľa logiky „niečo za niečo“, žijeme v starom svete. Pretože Ježiš chce, aby sme žili v novom svete, prikazuje nám, aby sme sa denne modlili: „Odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom“ (pozri Mt 6, 12). Slobodne prijímať odpustenie od Boha a slobodne ho rozdávať všetkým okolo je životný štýl nového stvorenia.

Keď si pomyslím na filmy, napadá mi niekoľko obrazov starého a nového sveta. V inak nádhernom filme Princezná nevesta, mojou najmenej obľúbenou scénou bola poprava šesťprstého muža rukou Iniga Montoyu. Inigo núti muža so šiestimi prstami prosiť o svoj život a sľúbiť mu „čo len chce“, na čo mu odpovie: "Chcem späť svojho otca, ty *** syn!" A s tým ho prebodne.

OK. Šesťprstý muž bol krutý a koledoval si o to. Napriek tomu na celej scéne nebolo nič príjemné. Predpokladám, že diváci v kine mali jasť, že darebák bol spravodlivo potrestaný, ale mne to pripadalo hrozné. Bol to celkom „starý svet“. Odpustenie nebolo ani žiadané, ani udelené. Bolo to jednoducho „oko za oko“. Urobil si chybu, takže dostaneš, čo ti patrí. Necháva ma to absolútne chladným.

Porovnajte si s tým Jeana Valjeana v podaní Hughu Jackmana vo filmovom spracovaní Bedárov, filmu tak krásneho a tak katolíckeho, že pôsobil ako príspevok Hollywoodu k novej evanjelizácii. Jean Valjean zažíva prostredníctvom otcovskej postavy biskupa odpustenie, zmierenie, „lásku Otca“ a začína žiť v „novom svete“, „v novom stvorení“ v Kristovi. Slobodne rozdáva odpustenie prostitutkám a mýtnikom podobným jednotlivcom, ako napr. Javert. Ten, na druhej strane, žije v starom svete, morálke „niečo za niečo“, z ktorej nedokáže uniknúť. Obaja zomrú, ale (ako

je tak dobre zobrazené vo filme) Valjean odchádza z tohto života do spoločenstva iných, ktorí sa naučili žiť v novom stvorení (vrátane biskupa a Fantine), a napokon do spoločenstva samého Otca.

Cirkev nás dnes, v túto sviatočnú “Nedeľu Laetare”, vyzýva opustiť púšť starého sveta a vstúpiť do „zasľúbenej zeme“, medzi nové stvorenie v Kristovi: do života charakterizovaného zmierením s Bohom a všetkými ostatnými. Prichádzame k Eucharistii, sviatosti zmierenia medzi Bohom a človekom – v ktorom sú obe prirodzenosti, ľudská a božská, úplne zmierené – sviatosti, ktorá odpúšťa naše hriechy a uvádza nás do dôverného spoločenstva s Otcom. Po zvyšok tohto Pôstu hojne pristupujme k tejto sviatosti, ako aj sviatosti zmierenia, a delme sa o milosť s každým, kto nás urazil.